

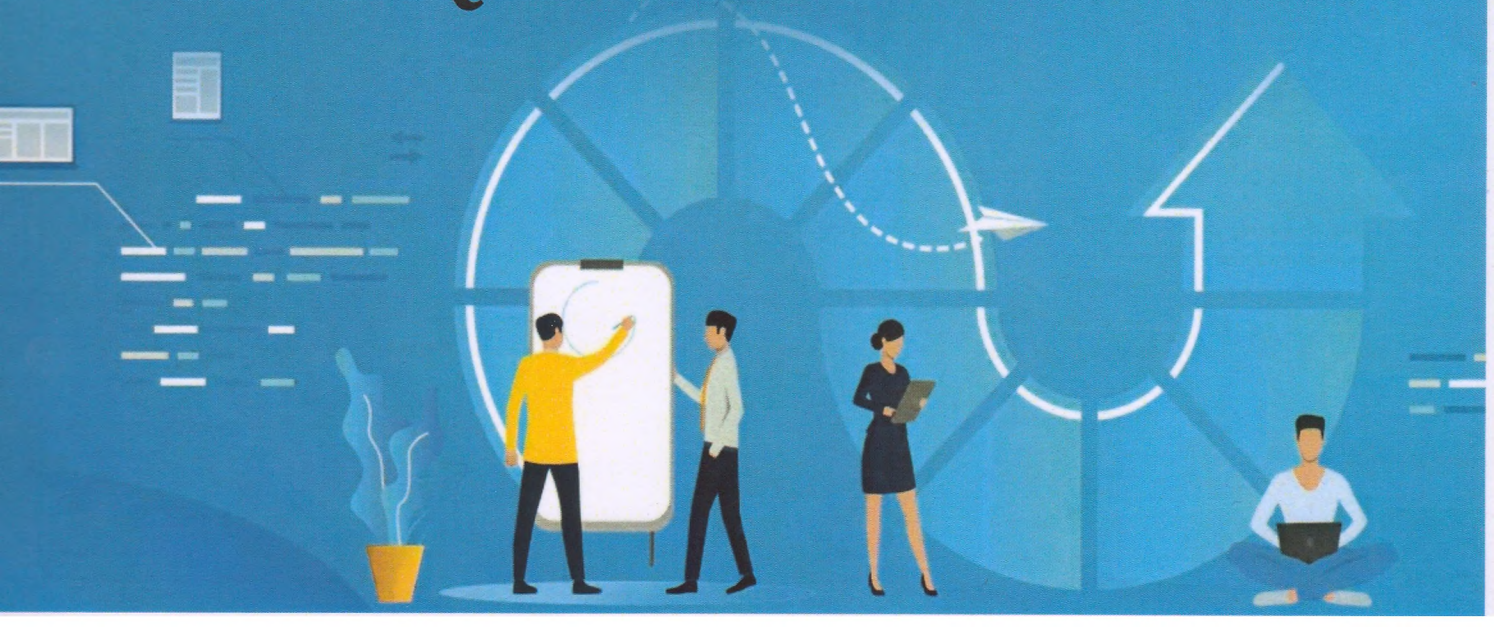

BUXGALTERIYA

HISOBI NAZARIYASI

FANIDAN

MUSTAQIL ISHI

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV VA O‘RTA MAXSUS TA‘LIM VAZIRLIGI

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
QISHLOQ XO‘JALIGI VAZIRLIGI

TOSHKENT DAVLAT AGRAR UNIVERSITETI
BUXGALTERIYA HISOBI, TAHLIL VA AUDIT
KAFEDRASI

Gr.№ _____

F.I.O. _____

BUXGALTERIYA HISOBI NAZARIYASI
fanidan
MUSTAQIL ISHI

Mualliflar:

«Buxgalteriya hisobi, tahlil va audit»
kafedra professori, i.f.d
«Buxgalteriya hisobi, tahlil va audit»
kafedra dotsenti, i.f.f.d.

R.D.Dusmurotov,

A.S.Boltayev

Toshkent – 2021

MUNDARIJA

KIRISH	4
I-MUSTAQIL ISH	5
BAHOLASH MEZONI	6
I. NAZARIY SAVOLLAR.....	7
II. AMALIY TOPSHRIQLAR.....	17
2.1. Aktivlar va passivlarni guruhlash.....	17
2.2. Axborotlarni balans shaklida umumlashtirish.....	20
2.3. Xo‘jalik operatsiyalari ta’sirida buxgalteriya balansining o‘zgarishi.....	24
II-MUSTAQIL ISH	30
BAHOLASH MEZONI	31
I. NAZARIY SAVOLLAR.....	32
II. AMALIY TOPSHRIQLAR.....	37
2.1. Xo‘jalik operatsiyalarini scho‘tlarda ikki yoqlama aks ettirish.....	37
2.2. Balans, scho‘tlar va ikki yoqlama yozuvning o‘zaro bog‘liqligi.....	45
III-MUSTAQIL ISH	57
BAHOLASH MEZONI	58
I. NAZARIY SAVOLLAR.....	59
II. AMALIY TOPSHRIQLAR.....	68
2.1. Xo‘jalik operatsiyalarini hujjatlashtirish.....	68
2.2. Aktivlar va majburiyatlarni inventarizatsiya qilish.....	69
2.3. Buxgalteriya hisobida aktivlarni baholash.....	72
FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR.....	77

KIRISH

*Har qanday chuqur bilim faqat mustaqil
o'qish yo'li bilangina orttiriladi.*

Rubakin N.A

Talabalarning o'z ustida mustaqil ishlashi, ularning avvalo shaxs, qolaversa, mutaxassis sifatida shakllanishida muhim ahamiyatga ega. Mustaqil ishlashni oqilona tashkil etish aqliy charchash va hissiy zo'riqishlar ehtimolini kamaytiradi.

Talabalarning universitetda muvaffaqiyatli ta'lim olishi mustaqil ishlashni tashkil etish va amalga oshirish uslublarini tez hamda puxta egallashiga bog'liq.

Mustaqil ta'lim mazmuni quyidagi elementlardan iborat:

- mustaqil ta'limning yaqin va uzoq kelajak uchun maqsadini aniqlash;
- o'rganiladigan masalalarni talabalarning mustaqil tanlashi va asoslashi;
- mustaqil ta'limning aniq rejasi va dasturini ishlab chiqish;
- o'zini-o'zi nazorat qilishning shakllari va muddatlarini aniqlash;
- talabaning olgan bilimlarini kengaytirish va chuqurlashtirishga ehtiyojini aniqlashi;
- talaba o'zining intellektual va shaxsiy imkoniyatlarini aniqlashi.

Talabalarda mustaqil ta'lim ko'nikmalarini rivojlantirish barobarida mustaqil va tanqidiy fikrlash layoqatini shakllantirish ham muhim ahamiyatga ega. Bunday xususiyatlarga ega odam, odatda, **qat'iyatlilik, o'z faoliyatini aniq rejalashtirishi va yo'l qo'ygan xatolarini tahlil qilish va tuzatishga tayyorligi, vaziyatni to'g'ri baholay olishi va maqsadga erishmaguncha orqaga chekinmasligi** bilan ajralib turadi. Bunday odamga o'z hatti-harakatini baholash, intellektual usullar va strategiyalarni tushunib qo'llash, o'zining bilim olish faoliyatidagi kamchiliklarini va ularning sabablarini tahlil qilish va erishgan yutuqlarini baholash hamda murosa yo'llarini izlash kabi fazilatlar xosdir.

O'qilgan materiallarni xotirada yaxshi saqlab qolish va unutmaslik uchun uni tushunish va uqib olish zarur. Shuning uchun xalq orasida «*o'qish boshqa, uqish boshqa*» deyiladi.

«Buxgalteriya hisobi nazariyasi» faniga mustaqil ta'lim uchun jami 180 soat (6 kredit) ajratilgan, shundan: birinchi semestr uchun 90 soat (3 kredit) va ikkinchi semestr uchun 90 soat (3 kredit). Mashg'ulotlar boshlanishidan oldin, talabalarga mustaqil ta'lim topshiriqlaridan iborat uslubiy qo'llanma yetkaziladi. Qo'llanma ikki qismdan iborat (har bir semestr uchun alohida), fanning ishchi o'quv dasturi va kalendar rejasiga to'liq mos keladi. Har bir mavzu doirasida nazorat savollari va ularga javob topish uchun joy qoldirilgan, so'ngra bir nechtadan amaliy mashqlar hamda ularni bajarish uchun uslubiy tavsiyalar berilgan. Qo'llanma semestr boshida talabalarga yetkazilib, tushuntiriladi va vujudga kelgan savollar bo'yicha mashg'ulotlar davomida maslahat berib boradi. Har 1 kredit (30 soat) uchun ajratilgan vaqt tugagan sanada talabalardan mustaqil ish topshiriqlari yig'ib olinib, baholanadi va keyingi modulni mustaqil bajarishlari uchun talabalarga qaytib beriladi. Har bir kredit uchun ajratilgan mustaqil ish yakunida bajarilgan ishlar qisqacha muhokama qilinadi, umumlashtiriladi va yakun yasaladi hamda navbatdagi modul (kredit, 30 soat) bilan aloqadorligi (uzviy bog'liqligi) to'g'risida ma'lumot va uni bajarish bo'yicha yo'llanma beriladi. Barcha mustaqil ish mavzulari bo'yicha mashg'ulotlar shunday tarzda izchil va uzviylikda bajarilib, har semestr yakunida talaba 3 kreditni va fan yakunida 6 kreditni to'liq o'zlashtiradi, ya'ni fanning ishchi dasturida qo'yilgan maqsadga erishiladi.

Mualliflar

TOSHKENT DAVLAT AGRAR UNIVERSITETI

BUXGALTERIYA HISOBI, TAHLIL VA AUDIT KAFEDRASI

Gr.№ _____

F.I.O. _____

BUXGALTERIYA HISOBI NAZARIYASI
fanidan
1-MUSTAQIL ISHI

Mualliflar:

«Buxgalteriya hisobi, tahlil va audit»
kafedrası professori, i.f.d

R.D.Dusmurotov,

«Buxgalteriya hisobi, tahlil va audit»
kafedrası dotsenti, i.f.f.d.

A.S. Boltayev

Mustaqil ish topshiriqlari berildi: _____ «__» _____ 202__ y.

Mustaqil ish topshiriqlarini oldim: _____ «__» _____ 202__ y.

Toshkent – 2021

BUXGALTERIYA HISOBI NAZARIYASI FANIDAN

1-MUSTAQIL ISH

BAHOLASH MEZONI

№	Topshiriqlar	Baho¹
1	Nazariy savollarga javobi	
2	Amaliy topshriqlarning bajarilishi	
2.1	Aktivlar va passivlarni guruhlash	
2.2	Axborotlarni balans shaklida umumlashtirish	
2.3	Xo'jalik operatsiyalari ta'sirida buxgalteriya balansining o'zgarishi	
	O'rtacha baho	

---

¹ Mustaqil ish 5 ballik tizim bo'yicha (5«a'lo», 4«yaxshi», 3 «qoniqarli», 2«qoniqarsiz») baholanadi. Har bir bo'lim va so'ngra umumiy o'rtacha baho oddiy arifmetik usul bo'yicha aniqlanadi.

2. Quyidagi berilgan aktivlar va passivlarni guruhlang:

Idish va idishbob materiallar	Xom ashyo
Tugallanmagan qurilish	Olinadigan foizlar
Chakana savdodagi tovarlar	Ehtiyot qismlar
Da'volar bo'yicha to'lanadigan schotlar	Xizmat safarlariga berilgan bo'naklar
Savdo markalari	Kassadagi naqd pul mablag'lari
Ustav kapitali	Maqsadli davlat jamg'armalariga to'lovlar
Umum ishlab chiqarish xarajatlari	Nomoddiy aktivlar
Xaridor va buyurtmachilardan olinadigan scho'tlar	Mol yetkazib beruvchilar va pudratchilarga to'lanadigan scho'tlar
tovar belgilari	Qimmatli qog'ozlar
Sug'urta bo'yicha to'lovlar	Tovar belgilari
Sanoat namunalari	Tayyor mahsulot
Mashina va asbob-uskunalar	Qo'shilgan kapital
Inshoat	Tekinga olingan mulk
Yoqilg'i	Ishchi hayvonlar
Asosiy ishlab chiqarish	Taqsimlanmagan foyda
Qisqa muddatli qarzarlar	Tugallanmagan qurilish
O'stiruvdagi hayvonlar	Yuk avtomobillari
Maqsadli davlat jamg'armalariga bo'nak to'lovlari	Xodimlarning boshqa qarzlari
Umumxo'jalik xarajatlari uchun berilgan bo'naklar	Xaridorlar va buyurtmachilardan olingan bo'naklar
Berilgan qisqa muddatli qarzarlar	Emissiya daromadi
Ustav kapitalini shakllantirishdagi kurs farqi	Yo'ldagi pul mablag' (o'tkazma)lari
Akkreditivlar	Mamlakat ichidagi valuta schotlari
Da'volar bo'yicha olinadigan schotlar	Moliyaviy ijara bo'yicha olinadigan to'lovlar - joriy qism
Moddiy zararni qoplash bo'yicha xodimlarning qarzi	Sug'urtalar bo'yicha bo'nak to'lovlari
Chet el valutasidagi pul mablag'lari	Qisqa muddatli investitsiyalar
Tovarlar	Oldindan to'langan xizmat haqi
Boshqa kelgusi davr xarajatlari	Yo'ldagi tovarlar
Mahsuldor hayvonlar	Rezerv kapitali
Operativ ijara haqi	Asosiy vositalar
Idishlar	Pul mablag'lari
Mol yetkazib beruvchi va pudratchilarga berilgan bo'naklar	Mehnat haqi bo'yicha xodimlar bilan hisoblashuvlar
Mebel va ofis jihozlari	Materiallar
Kompyuter jihozlari va hisoblash texnikasi	Qisqa muddatli bank kreditlari
Uzoq muddatli investitsiyalarni	Ko'p yillik o'simliklar
Tugallanmagan qurilish	Inventar va xo'jalik jihozlari
O'stirishdagi hayvonlar	Bo'rdoqidagi hayvonlar
TMQlar uchun mol yetkazib beruvchilar va pudratchilarga berilgan bo'naklar	Byudjetga soliqlar va yig'imlar bo'yicha bo'nak to'lovlari
Ustav kapitaliga ta'sisчилarning ulushlari bo'yicha qarzi	Kreditga sotilgan tovarlar bo'yicha xodimlarning qarzi
Berilgan qarzarlar bo'yicha xodimlarning qarzi	Moddiy zararni qoplash bo'yicha xodimlarning qarzi

2.2. Axborotlarni balans shaklida umumlashtirish

1. Quyidagi «ASILBEK-ABS» xususiy korxonasining ma'lumotlarini balans shaklida umumlashtiring:

«ASILBEK-ABS» xususiy korxonasining ma'lumotlari
(01.01.20... holatiga)

№	Scho'tlarning nomi	Saldo, ming so'm	Balansda	
			aktiv	passiv
1	Asosiy vositalar	138000		
2	Asosiy vositalarning eskirishi	19600		
3	Boshqa debitorlik qarzlari	350		
4	Maqsadli davlat jamgarmalari va sug'urtalar bo'yicha bo'nak to'lovlari	380		
5	Ustav kapitali	98700		
6	Tekinga olingan mol-mulk	12000		
7	Boshqa kreditorlik qarzlari	330		
8	Taqsimlanmagan foyda	16000		
9	Hisob-kitob scho'ti	97800		
10	Mol etkazib beruvchilarga qarzdorlik	29000		
11	Olingan bo'naklar	2400		
12	Tayyor mahsulot	500		
13	Davlatning maqsadli fondlariga to'lovlar	700		
14	Xodimlarga berilgan bo'naklar	500		
15	Materiallar	2600		
16	Budjetga to'lovlar bo'yicha qarzdorlik	1500		
17	Xaridorlardan olinadigan scho'tlar	3800		
18	Mehnatga haqi bo'yicha qarzdorlik	12000		
19	Mol yetkazib beruvchi va pudratchilarga berilgan bo'naklar	1800		
20	Tugallanmagan ishlab chiqarish	28000		
21	Kelgusi davr xarajatlari	500		
22	Rezerv kapitali	10000		
23	Qisqa muddatli bank kreditlari	100000		
24	Xizmat safari uchun berilgan bo'naklar	2500		
25	Hisobdor shaklardan qarzdorlik	500		
26	Idishlar	2000		
27	Ehtiyot qismlar	1500		
28	Hisoblangan foizlar	2000		
29	Boshqa maxsus schyotlar	5000		
30	Berilgan qisqa muddatli qarzlari	14000		
31	Da'volar bo'yicha olinadigan schyotlar	5000		
32	Moddiy zararni qoplash bo'yicha xodimlarning qarzi	500		
Balans		X		

Talab qilinadi:

1. Yuqorida keltirilgan scho'tlarni aktiv va passiv scho'tlarga ajrating.
2. Aktiv scho'tlarni uzoq muddatli va joriy aktivlarga, passiv scho'tlarni o'z mablag'lari manbalari va majburiyatlarga ajrating.
3. Quyida keltirilgan shaklda boshlang'ich balans tuzing va ularni qisqacha tavsiflang.

«ASILBEK-ABS» xususiy korxonasi buxgalteriya balansi
(01.01.20... y. holatiga)

Aktiv	Hisobot davri boshiga	Passiv	Hisobot davri boshiga
1. Uzoq muddatli aktivlar		I. O‘z mablag‘lari manbalari	
I bo‘lim bo‘yicha jami		I bo‘lim bo‘yicha jami	
II. Joriy aktivlar		II. Majburiyatlar.	
II bo‘lim bo‘yicha jami		II bo‘lim bo‘yicha jami	
BALANS		BALANS	

2. Quyidagi xo‘jalik yurituvchi sub’ektlarning ma’lumotlarini balans shaklida umumlashtiring va hisobot davri boshiga balans tuzing hamda ularni qisqacha tavsiflang:

1). «MALIKA» xususiy korxonasi hisobot davri boshiga quyidagi aktivlari va passivlari mavjud: Asosiy vositalar – 104 500 000 so‘m, Materiallar – 18 000 000 so‘m, Budgetga soliqlar bo‘yicha qarzlari – 800 000 so‘m, Olingan bo‘naklar – 5 000 000 so‘m, Xaridor va buyurtmachilarning qarzi – 73 950 000 so‘m, Asosiy vositalarga hisoblangan eskirish – 44 700 000 so‘m, Qisqa muddatli bank krediti – 150 000 000 so‘m, Mehnat haqi bo‘yicha qarzi – 17 000 000 so‘m, Hisob-kitob scho‘ti – 167 550 000 so‘m, Mol yetkazib beruvchilar va pudratchilardan qarzdorlik – 6 500 000 so‘m, Ustav kapitali – 134 700 000 so‘m, Taqsimlanmagan foyda – 4 800 000 so‘m, Davlatning maqsadli jamg‘armalariga to‘lovlar bo‘yicha qarzi – 500 000 so‘m.

«MALIKA» xususiy korxonasi buxgalteriya balansi
(01.01.20... y. holatiga)

Aktiv	Hisobot davri boshiga	Passiv	Hisobot davri boshiga
I. Uzoq muddatli aktivlar		I. O‘z mablag‘lari manbalari	
I bo‘lim bo‘yicha jami		I bo‘lim bo‘yicha jami	
II. Joriy aktivlar		II. Majburiyatlar.	
II bo‘lim bo‘yicha jami		II bo‘lim bo‘yicha jami	
BALANS		BALANS	

2). «YULDUZ» xususiy korxonasi hisobot davri boshiga quyidagi aktivlari va passivlari mavjud: Mehnat haqi bo‘yicha qarzi – 10 000 000 so‘m, Hisob-kitob scho‘ti – 67 000 000 so‘m, Mol yetkazib beruvchilar va pudratchilardan qarzdorlik – 15 500 000 so‘m, Xaridor va buyurtmachilarning qarzi – 12 800 000 so‘m, Asosiy vositalarga hisoblangan eskirish – 42 100 000 so‘m, Olingan bo‘naklar – 10 000 000 so‘m, Materiallar – 17 200 000 so‘m, Budgetga soliqlar bo‘yicha qarzlari – 500 000 so‘m, Asosiy vositalar – 102 000 000 so‘m, Ustav kapitali – 74 000 000 so‘m, Taqsimlanmagan foyda – 8 000 000 so‘m, Davlatning maqsadli jamg‘armalariga to‘lovlar bo‘yicha qarzi – 200 000 so‘m,

Qisqa muddatli bank krediti – 60 000 000 so‘m, Ombordagi tayyor mahsulot – 21 300 000 so‘m.

«YULDUZ» xususiy korxonasi buxgalteriya balansi
(01.01.20... y. holatiga)

Aktiv	Hisobot davri boshiga	Passiv	Hisobot davri boshiga
1. Uzoq muddatli aktivlar		I. O‘z mablag‘lari manbalari	
I bo‘lim bo‘yicha jami		I bo‘lim bo‘yicha jami	
II. Joriy aktivlar		II. Majburiyatlar.	
II bo‘lim bo‘yicha jami		II bo‘lim bo‘yicha jami	
BALANS		BALANS	

3). «ISTIQLOL NE‘MATI» mas‘uliyati cheklangan jamiyatda hisobot davri boshiga quyidagi aktivlari va passivlari mavjud: Asosiy vositalar – 98 540 000 so‘m, Davlatning maqsadli jamg‘armalariga to‘lovlar bo‘yicha qarz – 767 000 so‘m, Xo‘jalik jihozlari va inventarlari – 800 000 so‘m, Mol yetkazib beruvchilar va pudratchilardan qarzdorlik – 15 500 000 so‘m, Asosiy vositalarga hisoblangan eskirish – 39 669 000 so‘m, Ustav kapitali – 35 850 000 so‘m, Xaridorlardan olinadigan scho‘tlar – 29 848 000 so‘m, Taqsimlanmagan foyda – 8 700 000 so‘m, Materiallar – 26 650 000 so‘m, Budjetga soliqlar bo‘yicha qarzlar – 1 552 000 so‘m, Uzoq muddatli bank krediti – 100 000 000 so‘m, Kassadagi pul mablag‘lari – 100 000 so‘m, Mehnat haqi bo‘yicha qarz – 14 800 000 so‘m, Hisob-kitob scho‘ti – 58 340 000 so‘m, Boshqa debitorlik qarzlari – 2 560 000 so‘m.

«ISTIQLOL NE‘MATI» xususiy korxonasi buxgalteriya balansi
(01.01.20... y. holatiga)

Aktiv	Hisobot davri boshiga	Passiv	Hisobot davri boshiga
1. Uzoq muddatli aktivlar		I. O‘z mablag‘lari manbalari	
I bo‘lim bo‘yicha jami		I bo‘lim bo‘yicha jami	

II. Joriy aktivlar		II. Majburiyatlar.	
II bo'lim bo'yicha jami		II bo'lim bo'yicha jami	
BALANS		BALANS	

2.3. Xo'jalik operatsiyalari ta'sirida buxgalteriya balansining o'zgarishi

1. «TRANS-SERVIS» xususiy korxonasida sodir bo'lgan quyidagi xo'jalik operatsiyalari natijasida balansda ro'y beradigan o'zgarishlarni aks ettiring va hisobot davri oxiriga yakuniy balans tuzing.

Quyida «TRANS-SERVIS» xususiy korxonasi (XK) ning 20... yil 1 yanvar holatiga aktivlari va passivlari keltirilgan:

№	Scho'tlarning nomi	Saldo, ming so'm	Balansda	
			aktiv	passiv
1	Asosiy vositalar	111991		
2	Asosiy vositalarning eskirishi	56259		
3	Hisoblangan foizlar	905		
4	Idish va idishbop materillar	7300		
5	Xaridorlardan olingan bo'naklar	4945		
6	Xaridorlardan olinadigan scho'tlar	18292		
7	Budjetga to'lovlar bo'yicha qarzdorlik	4614		
8	Ustav kapitali	74750		
9	Kassa	1000		
10	Mol yetkazib beruvchilarga qarzdorlik	4657		
11	Tayyor mahsulot	37363		
12	Xodimlarga berilgan bo'naklar	620		
13	Davlatning maqsadli fondlariga to'lovlar	3890		
14	Mehnatga haqi bo'yicha qarzdorlik	30000		
15	Olinadigan foizlar	3938		
16	Taqsimlanmagan foyda	18720		
17	Qo'shilgan kapital	15320		
18	Hisob-kitob scho'ti	53377		
19	Qisqa muddatli bank kreditlari	40182		
20	Materiallar	10361		
Balans				

Talab qilinadi:

1. Yuqorida keltirilgan ko'rsatkichlarni aktivlar va passivlarga ajrating.
2. Aktivlarni uzoq muddatli va joriy aktivlarga, passivlarni esa o'z mablag'lari manbalari va majburiyatlarga ajrating.
3. Hisobot davri boshiga boshlang'ich balans tuzing va uni qisqacha tavsiflang.

**«TRANS-SERVIS» XKning buxgalteriya balansi
(01.01.20... y. holatiga)**

Aktiv	Hisobot davri boshiga	Hisobot davri oxiriga	Passiv	Hisobot davri boshiga	Hisobot davri oxiriga
I. Uzoq muddatli aktivlar			I. O'z mablag'lari manbalari		
I bo'lim bo'yicha jami			I bo'lim bo'yicha jami		
II. Joriy aktivlar			II. Majburiyatlar		
II bo'lim bo'yicha jami			II bo'lim bo'yicha jami		
BALANS			BALANS		

«TRANS-SERVIS» xususiy korxonasida sodir bo'lgan quyidagi xo'jalik operatsiyalari ta'sirida ro'y bergan o'zgarishlarni balansda aks ettiring:

№	Xo'jalik operatsiyalari	Summa, ming so'm	O'zgarish turi
1	Mol yetkazib beruvchilardan olingan materiallar kirim qilindi	14800	
2	Xaridorlardan hisob-kitob scho'tiga sotilgan tayyor mahsulotlar uchun pul kelib tushdi	18292	
3	Qisqa muddatli bank kreditining bir qismi hisob-kitob scho'tidan to'landi	12900	
4	Ish haqi uchun hisob-kitob scho'tidan kassaga pul olindi	30000	
5	Kassadan ish haqi berildi	30000	
6	Davlatning maqsadli fondlari bo'yicha to'lovlar hisob-kitob scho'tidan o'tkazildi	3890	
7	Mol yetkazib beruvchilarga hisob-kitob scho'tidan to'landi	4000	
8	Olinadigan foizlar hisob-kitob scho'tiga kelib tushdi	3800	

Talab qilinadi:

1. Xo'jalik operatsiyalari natijasida balansda ro'y beradigan o'zgarishlarni aks ettiring va har bir muomalaning qaysi tipga tegishlilikini aniqlang.

2. «HOJI ABDUSHUKUR FARM» mas'uliyati cheklangan jamiyat (MChJ)da sodir bo'lgan quyidagi xo'jalik operatsiyalari natijasida balansda ro'y beradigan o'zgarishlarni aks ettiring va hisobot davri oxiriga yakuniy balans tuzing.

Quyida «HOJI ABDUSHUKUR FARM» MChJning 20... yil 1 yanvar holatiga aktivlari va passivlari keltirilgan:

№	Scho'tlarning nomi	Saldo, ming so'm	Balansda	
			aktiv	passiv
1	Asosiy vositalar	108154		
2	Asosiy vositalarning eskirishi	25690		
3	Materiallar	6500		
4	Budjetga to'lovlar bo'yicha qarzdorlik	3900		
5	Xaridorlardan olinadigan scho'tlar	10857		
6	Mehnatga haqi bo'yicha qarzdorlik	24000		
7	Mol yetkazib beruvchi va pudratchilarga berilgan bo'naklar	7180		
8	Taqsimlanmagan foyda	32782		
9	Hisob-kitob scho'ti	44700		
10	Mol yetkazib beruvchilarga qarzdorlik	29350		
11	Olingan bo'naklar	4428		
12	Tayyor mahsulot	500		
13	Davlatning maqsadli fondlariga to'lovlar	1000		
14	Xodimlarga berilgan bo'naklar	758		
15	Boshqa debitorlik qarzlari	2356		
16	Maqsadli davlat jamgarmalari va sug'urtalar bo'yicha bo'nak to'lovlari	1350		
17	Ustav kapitali	18720		
18	Qisqa muddatli bank kreditlari	42180		
19	Boshqa kreditorlik qarzlari	305		
Balans				

Talab qilinadi:

1. Yuqorida keltirilgan ko'rsatkichlarni aktivlar va passivlarga ajrating.
2. Aktivlarni uzoq muddatli va joriy aktivlarga, passivlarini esa o'z mablag'lari manbalari va majburiyatlarga ajrating.
3. Hisobot davri boshiga boshlang'ich balans tuzing.

**«HOJI ABDUSHUKUR FARM» MChJning buxgalteriya balansi
(01.01.20... y. holatiga)**

Aktiv	Hisobot davri boshiga	Hisobot davri oxiriga	Passiv	Hisobot davri boshiga	Hisobot davri oxiriga
I. Uzoq muddatli aktivlar			I. O'z mablag'lari manbalari		
I bo'lim bo'yicha jami			I bo'lim bo'yicha jami		

II. Joriy aktivlar			II. Majburiyatlar		
II bo'lim bo'yicha jami			II bo'lim bo'yicha jami		
BALANS			BALANS		

«HOJI ABDUSHUKUR FARM» MChJda sodir bo'lgan quyidagi xo'jalik operatsiyalari ta'sirida ro'y bergan o'zgarishlarni balansda aks ettiring:

№	Xo'jalik operatsiyalari	Summa, ming so'm	O'zgarish turi
1	Mol yetkazib beruvchilardan olingan ehtiyot qismlar kirim qilindi	2200	
2	Asosiy ishlab chiqarishda ishlayotgan ishchilarga ish haqi hisoblandi	28000	
3	Hisoblangan ish haqidan daromad solig'i hisoblandi	3360	
4	Xaridorlardan hisob-kitob scho'tiga sotilgan tayyor mahsulotlar uchun pul kelib tushdi	10857	
5	Xaridorlardan tayyor mahsulotlar uchun bo'nak olindi	5000	
6	Hisob kitob scho'tidan xizmat safari uchun avans olindi	3000	
7	Kassadan hisobdor shaxsga xizmat safari uchun avans berildi	3000	
8	Ish haqi uchun hisob-kitob scho'tidan kassaga pul olindi	24000	
9	Kassadan ish haqi berildi	24000	
10	Davlatning maqsadli fondlari bo'yicha to'lovlar hisob-kitob scho'tidan o'tkazildi	1000	
11	Mol yetkazib beruvchilarga hisob-kitob scho'tidan to'landi	5000	
12	Budjetga to'lovlar bo'yicha qarz hisob kitob scho'tidan to'landi	3900	
13	Mol yetkazib beruvchilardan idishlar olindi	300	
14	Boshqa debitorlik qarzlari hisob-kitob scho'tiga kelib tushdi	2000	
15	Mol yetkazib beruvchilarga hisob-kitob scho'tidan to'landi	2000	

Talab qilinadi:

1. Xo'jalik operatsiyalari natijasida balansda ro'y beradigan o'zgarishlarni aks ettiring va har bir muomalaning qaysi tipga tegishligini aniqlang.
2. Hisobot davri oxiriga «HOJI ABDUSHUKUR FARM» MChJning balansini tuzing, boshlang'ich va yakuniy balanslarni taqqoslang.
3. Bajarilgan hisob-kitoblarni izohlab bering.

TOSHKENT DAVLAT AGRAR UNIVERSITETI

BUXGALTERIYA HISOBI, TAHLIL VA AUDIT KAFEDRASI

Gr.№ _____

F.I.O. _____

BUXGALTERIYA HISOBI NAZARIYASI
fanidan
2-MUSTAQIL ISHI

Mualliflar:

«Buxgalteriya hisobi, tahlil va audit»
kafedrası professori, i.f.d

R.D.Dusmurotov,

«Buxgalteriya hisobi, tahlil va audit»
kafedrası dotsenti, i.f.f.d.

A.S. Boltayev

Mustaqil ish topshiriqlari berildi: _____ «__» _____ 202__ y.

Mustaqil ish topshiriqlarini oldim: _____ «__» _____ 202__ y.

Toshkent – 2021

BUXGALTERIYA HISOBI NAZARIYASI FANIDAN

2-MUSTAQIL ISH

BAHOLASH MEZONI

№	Topshiriqlar	Baho²
1	Nazariy savollarga javobi	
2	Amaliy topshriqlarning bajarilishi	
2.1	Xo‘jalik operatsiyalarini scho‘tlarda ikki yoqlama aks ettirish	
2.2	Balans, scho‘tlar va ikki yoqlama yozuvning o‘zaro bog‘liqligi	
	O‘rtacha baho	

---

² Mustaqil ish 5 ballik tizim bo‘yicha (5«a’lo», 4«yaxshi», 3 «qoniqarli», 2«qoniqarsiz») baholanadi. Har bir bo‘lim va so‘ngra umumiy o‘rtacha baho oddiy arifmetik usul bo‘yicha aniqlanadi.

II. AMALIY TOPSHRIQLAR

2.1. Xo‘jalik operatsiyalarini scho‘tlarda ikki yoqlama aks ettirish

1. «ASILBEK-SERVIS» xususiy korxonasining quyidagi ma’lumotlaridan foydalanib, hisobot davri boshiga buxgalteriya balansini tuzing, hisobot davrida sodir bo‘lgan xo‘jalik operatsiyalarini hisobida aks ettiring, scho‘tlar bo‘yicha oborotlarni va oxirgi qoldiqlarni aniqlang hamda hisobot davri oxiriga buxgalteriya balansini tuzing.

«ASILBEK-SERVIS» xususiy korxonasining ma’lumotlari
(01.01.20... holatiga scho‘tlar saldolari)

№	Scho‘tlarning nomi	Saldo, ming so‘m	Balansda	
			aktiv	passiv
1	Asosiy vositalar	111991		
2	Asosiy vositalarning eskirishi	56259		
3	Hisoblangan foizlar	905		
4	Idish va idish materillari	7300		
5	Xaridorlardan olingan bo‘naklar	4945		
6	Xaridorlardan olinadigan scho‘tlar	11401		
7	Budjetga to‘lovlar bo‘yicha qarzdorlik	4614		
8	Mol yetkazib beruvchilarga berilgan bo‘naklar	6891		
9	Maqsadli davlat jamgarmalari bo‘yicha bo‘nak to‘lovlari	1835		
10	Ustav kapitali	18720		
11	Kassa	1000		
12	Maxsus scho‘tdagi pul mablag‘lari	14773		
13	Mol yetkazib beruvchilarga qarzdorlik	4657		
14	Tayyor mahsulot	8923		
15	Xodimlarga berilgan bo‘naklar	620		
16	Davlatning maqsadli fondlariga to‘lovlar	3890		
17	Mehnat haqi bo‘yicha qarzdorlik	13395		
18	Olinadigan foizlar	3938		
19	Taqsimlanmagan foyda	64750		
20	Qo‘shilgan kapital	15320		
21	Hisob-kitob scho‘ti	48604		
22	Qisqa muddatli bank kreditlari	50182		
23	Materiallar	10361		
Balans				

Talab qilinadi:

1. Yuqorida keltirilgan scho‘tlarni aktiv va passiv scho‘tlarga ajrating.
2. Aktiv scho‘tlarni uzoq muddatli va joriy aktivlarga, passiv scho‘tlarni o‘z mablag‘lar manbalari va majburiyatlarga ajrating.
3. Quyida keltirilgan shaklda hisobot davri boshiga boshlang‘ich balans tuzing.

**«ASILBEK-SERVIS» xususiy korxonasi
buxgalteriya balansi**

Aktiv	Hisobot davri boshiga	Hisobot davri oxiriga	Passiv	Hisobot davri boshiga	Hisobot davri oxiriga
1	3	4	5	7	8
I. Uzoq muddatli aktivlar			I. O‘z mablag‘lari manbalari		
I bo‘lim bo‘yicha jami			I bo‘lim bo‘yicha jami		
II. Joriy aktivlar			II. Majburiyatlar.		
II bo‘lim bo‘yicha jami			II bo‘lim bo‘yicha jami		
BALANS			BALANS		

Yuqorida tuzilgan balansdan foydalanib, «ASILBEK-SERVIS» xususiy korxonasida hisobot davrida sodir bo‘lgan quyidagi xo‘jalik operatsiyalari ta‘sirida ro‘y bergan o‘zgarishlarni balansda aks ettiring:

№	Xo‘jalik muomalalari	Summa, ming so‘m						Scho‘tlar aloqasi	
		Variant						Debet	Kredit
		1	2	3	4	5	6		
1	Mol yetkazib beruvchilardan olingan materiallar kirim qilindi	7200	7100	7500	6980	7420	7600		
2	Xaridorlardan hisob-kitob scho‘tiga sotilgan tayyor mahsulotlar uchun pul kelib tushdi	11000	11401	10400	8300	10200	10800		
3	Qisqa muddatli bank kreditining bir qismi maxsus hisob-kitob scho‘tidan to‘landi	12200	14000	13500	12900	12800	13800		
4	Ish haqi uchun hisob-kitob scho‘tidan kassaga pul olindi	13000	13395	12000	13000	13300	13395		
5	Kassadan ish haqi berildi	13000	13395	12000	13000	13300	13395		
6	Davlatning maqsadli fondlari bo‘yicha to‘lovlar hisob-kitob scho‘tidan o‘tkazildi	3890	3200	3400	3800	3000	3250		
7	Mol yetkazib beruvchilarga hisob-kitob scho‘tidan to‘landi	4657	4600	5850	5900	5860	5750		
8	Olinadigan foizlar hisob-kitob scho‘tiga kelib tushdi	3900	3820	3890	3800	3850	3838		

Talab qilinadi:

1. Belgilangan shaklda xo‘jalik muomalalarini ro‘yxatga olish jurnalini tuzing va unga topshiriqlarni to‘lig‘icha yozing. Scho‘tlar korrespondensiyasini scho‘tlar rejasiga muvofiq shifrlar yordamida belgilang.

2. Sintetik scho‘tlar sxemasini chizing va oyning birinchi kuniga boshlang‘ich qoldiq summalarini yozing. Scho‘tlarni ochishda scho‘tlar shifri bilan birga ularning nomlarini ham to‘liq yozing. Scho‘tlarni ularning raqamlari o‘shish tartibida joylashtiring. Yozuvlar tugaganidan keyin har bir scho‘t bo‘yicha oborotlarni va qoldiqlarni aniqlang.

3. Yuqorida keltirilgan shaklda hisobot davri oxiriga «ASILBEK-SERVIS» xususiy korxonasi bilan balansini tuzing.

Sintetik scho‘tlar sxemasi

№	№	№	№

№		№		№		№	

№		№		№		№	

№		№		№		№	

№		№		№		№	

№		№		№		№	

2. «FAYZ» xususiy korxonasining quyidagi ma'lumotlaridan foydalanib, hisobot davri boshiga buxgalteriya balansini tuzing, hisobot davrida sodir bo'lgan xo'jalik operatsiyalarini hisobida aks ettiring, scho'tlar bo'yicha oborotlarni va oxirgi qoldiqlarni aniqlang hamda hisobot davri oxiriga buxgalteriya balansini tuzing.

«FAYZ» xususiy korxonasining ma'lumotlari
(01.01.20... holatiga scho'tlar saldolari)

№	Scho'tlarning nomi	Saldo, ming so'm	Balansda	
			aktiv	passiv
1	Asosiy vositalar	98154		
2	Asosiy vositalarning eskirishi	49669		
3	Materiallar	10665		
4	Budjetga to'lovlar bo'yicha qarzdorlik	1552		
5	Xaridorlardan olinadigan scho'tlar	13857		
6	Mehnatga haqi bo'yicha qarzdorlik	14283		
7	Mol yetkazib beruvchilarga berilgan bo'naklar	5158		
8	Taqsimlanmagan foyda	26746		
9	Hisob-kitob scho'ti	44729		
10	Mol yetkazib beruvchilarga qarzdorlik	2935		
11	Olingan bo'naklar	4428		
12	Tayyor mahsulot	5525		
13	Davlatning maqsadli fondlariga to'lovlar	3767		
14	Xodimlarga berilgan bo'naklar	758		
15	Boshqa debitorlik qarzlari	2356		
16	Maqsadli davlat jamgarmalariga bo'nak to'lovlari	1385		
17	Ustav kapitali	38720		
18	Qisqa muddatli bank kreditlari	50000		
19	Boshqa kreditorlik qarzlari	487		
Balans				

Talab qilinadi:

1. Yuqorida keltirilgan scho'tlarni aktiv va passiv scho'tlarga ajrating.
2. Aktiv scho'tlarni uzoq muddatli va joriy aktivlarga, passiv scho'tlarni o'z mablag'lar manbalari va majburiyatlarga ajrating.
3. Quyida keltirilgan shaklda hisobot davri boshiga boshlang'ich balans tuzing.

**«FAYZ» xususiy korxonasi
buxgalteriya balansi**

Aktiv	Hisobot davri boshiga	Hisobot davri oxiriga	Passiv	Hisobot davri boshiga	Hisobot davri oxiriga
1	3	4	5	7	8
I. Uzoq muddatli aktivlar			I. O'z mablag'lari manbalari		
I bo'lim bo'yicha jami			I bo'lim bo'yicha jami		

II. Joriy aktivlar			II. Majburiyatlar.		
II bo'lim bo'yicha jami			II bo'lim bo'yicha jami		
BALANS			BALANS		

Yuqorida tuzilgan balansdan foydalanib, «FAYZ» xususiy korxonasida hisobot davrida sodir bo'lgan quyidagi xo'jalik operatsiyalari ta'sirida ro'y bergan o'zgarishlarni balansda aks ettiring:

№	Xo'jalik muomalalari	Summa, ming so'm						Scho'tlar aloqasi	
		Variant						Debet	Kredit
		1	2	3	4	5	6		
1	Mol yetkazib beruvchilardan olingan idishlar kirim qilindi	12000	12100	12500	12900	12400	12600		
2	Asosiy ishlab chiqarishda ishlayotgan ishchilarga ish haqi hisoblandi	30000	35000	36000	32000	34000	31000		
3	Hisoblangan ish haqidani daromad solig'i hisoblandi	3600	4200	4320	3840	4080	3720		
4	Hisoblangan ish haqiga nisbatan 1 % kasaba uyushmasiga ajratma hisoblandi	300	350	360	320	340	310		
5	Xaridorlardan hisob-kitob scho'tiga sotilgan tayyor mahsulotlar uchun pul kelib tushdi	13857	13000	13400	13300	13200	13800		
6	Xaridorlardan tayyor mahsulotlar uchun bo'nak olindi	5000	6000	7000	8000	9000	6000		
7	Hisob-kitob scho'tidan xizmat safari uchun avans olindi	3000	3500	2500	2000	4000	2600		
8	Kassadan hisobdor shaxsga xizmat safari uchun avans berildi	3000	3500	2500	2000	4000	2600		
9	Qisqa muddatli bank kreditining bir qismi hisob-	12000	11000	12500	13000	11800	12500		

	kitob scho'tidan to'landi								
10	Ish haqi uchun hisob-kitob scho'tidan kassaga pul olindi	14283	12600	13700	13800	13900	14000		
11	Kassadan ish haqi berildi	14283	12600	13700	13800	13900	14000		
12	Davlatning maqsadli fondlari bo'yicha to'lovlar hisob-kitob scho'tidan o'tkazildi	3767	3700	3760	3300	3700	3680		
13	Mol etkazib beruvchilarga hisob-kitob scho'tidan to'landi	15000	16000	17000	19000	18600	17500		
14	Budjetga to'lovlar bo'yicha qarz hisob kitob scho'tidan to'landi	1552	1500	1490	1500	1485	1490		
15	Mol etkazib beruvchilardan ehtiyot qismlar olindi	3000	4000	5000	6000	7000	8000		
16	Asosiy ishlab chiqarishda ishlatilayotgan asosiy vositalarga eskirish hisoblandi	9815	9900	10000	10400	15000	11600		
17	Materiallar ishlab chiqarishga sarflandi	10500	10000	10200	10300	10500	10600		
18	Boshqa debitorlik qarzlari hisob-kitob scho'tiga kelib tushdi	2000	2100	2200	2300	1800	1900		
19	Mol yetkazib beruvchilarga hisob-kitob scho'tidan to'landi	5158	5100	5200	5300	4800	4900		

Talab qilinadi:

1. Belgilangan shaklda xo'jalik muomalalarini ro'yxatga olish jurnalini tuzing va unga topshiriqlarni to'lig'icha yozing. Scho'tlar korrespondensiyasini scho'tlar rejasiga muvofiq shifrlar yordamida belgilang.

2. Sintetik scho'tlar sxemasini chizing va oying birinchi kuniga boshlang'ich qoldiq summalarini yozing. Scho'tlarni ochishda scho'tlar shifri bilan birga ularning nomlarini ham to'liq yozing. Scho'tlarni ularning raqamlari o'sish tartibida joylashtiring. Yozuvlar tugaganidan keyin har bir scho't bo'yicha oborotlarni va qoldiqlarni aniqlang.

3. Yuqorida keltirilgan shaklda hisobot davri oxiriga «FAYZ» xususiy korxonasi balansini tuzing.

Sintetik scho'tlar sxemasi

No	No	No	No

№		№		№		№	

№		№		№		№	

№		№		№		№	

№		№		№		№	

№		№		№		№	

2.2. Balans, scho'tlar va ikki yoqlama yozuvning o'zaro bog'liqligi

1. «XUVAYDO» xususiy korxonasi ma'lumotlari (01.01.2021 holatiga scho'tlar saldolari):

«XUVAYDO» xususiy korxonasi hisobot davri boshiga quyidagi aktivlari va passivlari mavjud: Asosiy vositalar – 98 154 000 so'm, Ustav kapitali – 45 850 000 so'm, Xaridorlardan olinadigan scho'tlar - 13 857 000 so'm, Taqsimlanmagan foyda – 8 746 000 so'm, Materiallar – 20 665 000 so'm, Budgetga soliqlar bo'yicha qarzlari – 11 552 000 so'm, Boshqa debitorlik qarzlari – 2 356 000 so'm, Davlatning maqsadli jamg'armalariga to'lovlar bo'yicha qarz – 3 767 000 so'm, Xo'jalik jihozlari va inventarlari – 1 000 000 so'm, Mol yetkazib beruvchilar va pudratchilardan qarzdorlik – 1 500 000 so'm, Asosiy vositalarga hisoblangan eskirish – 49 669 000 so'm, Uzoq muddatli bank krediti – 100 000 000 so'm, Kassadagi pul mablag'lari – 1 000 so'm, Mehnat haqi bo'yicha qarz – 4 283 000 so'm, Hisob-kitob scho'ti – 79 334 000 so'm.

Talab qilinadi. «XUVAYDO» xususiy korxonasi aktivlari va passivlarini turkumlang va hisobot davri boshiga buxgalteriya balansini tuzing.

«XUVAYDO» xususiy korxonasi buxgalteriya balans

Aktiv	Hisobot davri boshiga	Hisobot davri oxiriga	Passiv	Hisobot davri boshiga	Hisobot davri oxiriga
1	3	4	5	7	8
I. Uzoq muddatli aktivlar			I. O'z mablag'lari manbalari		
I bo'lim bo'yicha jami			I bo'lim bo'yicha jami		
II. Joriy aktivlar			II. Majburiyatlar.		
II bo'lim bo'yicha jami			II bo'lim bo'yicha jami		
BALANS			BALANS		

«XUVAYDO» xususiy korxonasi hisobot davri davomida quyidagi xo‘jalik operatsiyalari bo‘lgan (shartli ravishda):

1. 2021 yil 7 yanvarda mol yetkazib beruvchilardan 3 000 000 so‘mlik ehtiyot qismlar qabul qilindi.

2. 2021 yil 4 yanvarda ishlab chiqarishga 15 800 000 so‘mlik materiallar berildi.

3. Xususiy korxonani budjetga soliqlar bo‘yicha qarzlari 10 000 000 so‘m 2021 yil 15 yanvarda tuman soliq inspeksiyasiga o‘tkazib berildi. Shuningdek, davlatning maqsadli jamg‘armalariga to‘lovlar bo‘yicha qarz 3 500 000 so‘m ham shu sanada o‘tkazib berildi.

4. Xaridorlardan 2021 yil 12 yanvarda hisob-kitob scho‘tiga 12 800 000 so‘m sotilgan tayyor mahsulotlar uchun pul kelib tushdi

5. Hisob-kitob scho‘tidan 2021 yil 18 yanvarda ish haqi uchun 4 283 000 so‘m naqd pul olindi.

6. Kassadan to‘lov vedomostiga asosan 2021 yil 19 yanvarda 4 283 000 so‘m ish haqi tarqatildi.

7. Xaridor va buyurtmachilardan 2021 yil 14 yanvarda 2 500 000 so‘mlik avans olindi.

8. Boshqa debitorlik qarzlari 2 356 000 so‘m 2021 yil 18 yanvarda hisob-kitob scho‘tiga kelib tushdi

9. Ishlab chiqarishda ishlayotgan ishchilarga ish haqi hisoblandi (29.01.2021 yil):
20 000 000 so‘m.

- hisoblangan ish haqiga nisbatan ijtimoiy soliq (12%) hisoblandi – 2 400 000 so‘m;

- ishchilarga hisoblangan ish haqidan daromad solig‘i hisoblandi – 2 400 000 so‘m;

10. Asosiy ishlab chiqarishda foydalanilayotgan asosiy vositalarga 2021 yil 29 yanvarda eskirish hisoblandi – 8 150 000 so‘m.

11. 2021 yil 25 yanvarda mol yetkazib beruvchilarga 3 000 000 so‘m to‘lov topshiriqnomasiga asosan hisob-kitob scho‘tidan o‘tkazib berildi.

Talab qilinadi:

1. Hisobot oyida sodir bo‘lgan xo‘jalik operatsiyalariga buxgalteriya provodkalarini tuzing va guruhlashtiring.

Xo‘jalik operatsiyalarini ro‘yxatga olish daftari

№	Sana	Xo‘jalik operatsiyasining mazmuni	Summa	Scho‘tlar aloqasi	
				Debet	Kredit

2. Tegishli sintetik scho‘tlarni oching hamda boshlang‘ich qoldiqlarni o‘tkazing.

3. Xo‘jalik muomalalarini tegishli scho‘tlarga o‘tkazing, scho‘tlar bo‘yicha oborotlarni va oxirgi qoldiqlarni aniqlang.

Sintetik scho‘tlar sxemasi

№		№		№		№	

№		№		№		№	

№		№		№		№	

№		№		№		№	

№		№		№		№	

№		№		№		№	

№		№		№		№	

№		№		№		№	

№		№		№		№	

2. «ASIL SERVIS» mas'uliyati cheklangan jamiyat (MChJ)ning quyidagi ma'lumotlaridan foydalanib, boshlang'ich balans tuzing, hisobot davrida sodir bo'lgan xo'jalik operatsiyalarini hisobda aks ettiring va hisobot davri oxiriga balans tuzing.

«ASIL SERVIS» MChJda hisobot davri boshiga quyidagi aktivlar va passivlar mavjud: Asosiy vositalar – 80 200 000 so'm, Ustav kapitali – 64 700 000 so'm, Taqsimlanmagan foyda – 8 200 000 so'm, Xaridor va buyurtmachilarning qarzi – 10 000 000 so'm, Asosiy vositalarga hisoblangan eskirish – 24 200 000 so'm, Olingan bo'naklar – 1 000 000 so'm, Materiallar – 7 200 000 so'm, Budjetga soliqlar bo'yicha qarzlari – 580 000 so'm, Davlatning maqsadli jamg'armalariga to'lovlar bo'yicha qarzi – 200 000 so'm, Qisqa muddatli bank krediti – 50 000 000 so'm, Mehnat haqi bo'yicha qarzi – 10 000 000 so'm, Hisob-kitob scho'ti – 67 000 000 so'm, Mol yetkazib beruvchilar va pudratchilardan qarzdorlik – 5 520 000 so'm.

Talab qilinadi. Aktivlar va passivlarni turkumlang va hisobot davri boshiga buxgalteriya balansini tuzing.

**«ASIL SERVIS» MCHJ
buxgalteriya balansini**

Aktiv	Hisobot davri boshiga	Hisobot davri oxiriga	Passiv	Hisobot davri boshiga	Hisobot davri oxiriga
1	3	4	5	7	8
I. Uzoq muddatli aktivlar			I. O'z mablag'lari manbalari		
I bo'lim bo'yicha jami			I bo'lim bo'yicha jami		
II. Joriy aktivlar			II. Majburiyatlar.		
II bo'lim bo'yicha jami			II bo'lim bo'yicha jami		
BALANS			BALANS		

«ASIL SERVIS» mas'uliyati cheklangan jamiyat (MChJ)da hisobot davri davomida quyidagi xo'jalik operatsiyalari bo'lgan (shartli ravishda):

1. 2021 yil 3 yanvarda Mol yetkazib beruvchilardan bo'lgan qarzdorlik hisob-kitob scho'tidan o'tkazib berildi – 5 520 000 so'm.

2. 2021 yil 5 yanvarda Xaridolardan sotilgan tayyor mahsulotlarning puli kelib tushdi 10 000 000 so'm.

3. Hisob-kitob scho'tidan 2021 yil 17 yanvarda ish haqi uchun 10 000 000 so'm naqd pul olindi.

4. 2021 yil 6 yanvarda ishlab chiqarishga 7 000 000 so'mlik materiallar berildi.

5. MChJni budjetga soliqlar bo'yicha qarzlari 880 000 so'm 2021 yil 6 yanvarda tuman soliq inspeksiyasiga o'tkazib berildi. Shuningdek, davlatning maqsadli jamg'armalariga to'lovlar bo'yicha qarz 200 000 so'm ham shu sanada o'tkazib berildi.

6. 2021 yil 5 yanvarda mol yetkazib beruvchilarga 2 500 000 so'm miqdorida bo'nak berildi.

7. MChJning qisqa muddatli bank kreditining bir qismi 10 000 000 so'm 2021 yil 8 yanvarda hisob-kitob scho'tidan to'landi.

8. Kassadan to'lov qaytnomasiga asosan 2021 yil 18 yanvarda 10 000 000 so'm ish haqi tarqatildi.

9. 2021 yil 10 yanvarda mol yetkazib beruvchilardan 12 000 000 so'mlik materiallar olindi.

10. Xaridor va buyurtmachilardan 2021 yil 17 yanvarda 2 800 000 so'm miqdorida bo'nak olindi.

11. Ishlab chiqarishda ishlayotgan ishchilarga ish haqi hisoblandi (28.01.2021 yil): 10 000 000 so'm.

- hisoblangan ish haqiga nisbatan ijtimoiy soliq (12%) hisoblandi – 1 200 000 so'm;
- ishchilarga hisoblangan ish haqidan daromad solig'i hisoblandi – 1 200 000 so'm;
- hisoblangan ish haqiga nisbatan 1 % kasaba uyushmasiga 100 000 so'm ajratma hisoblandi.
- hisoblangan ish haqiga nisbatan 0,1 % shaxsiy jamg'arib boriladigan pensiya hisob raqamiga 10 000 so'm ajratma hisoblandi.

12. Asosiy ishlab chiqarishda foydalanilayotgan asosiy vositalarga 2021 yil 29 yanvarda eskirish hisoblandi – 5 614 000 so'm.

Talab qilinadi:

1. Hisobot oyida sodir bo'lgan xo'jalik operatsiyalariga buxgalteriya provodkalarini tuzing va guruhlashtiring.

Xo'jalik operatsiyalarini ro'yxatga olish daftari

№	Sana	Xo'jalik operatsiyasining mazmuni	Summa	Scho'tlar aloqasi	
				Debet	Kredit

2. Tegishli sintetik scho‘tlarni oching hamda boshlang‘ich qoldiqlarni o‘tkazing.

3. Xo‘jalik muomalalarini tegishli scho‘tlarga o‘tkazing, scho‘tlar bo‘yicha oborotlarni va oxirgi qoldiqlarni aniqlang.

Sintetik scho‘tlar sxemasi

№		№		№		№	

№		№		№		№	

№		№		№		№	

№		№		№		№	

№		№		№		№	

№		№		№		№	

№		№		№		№	

№		№		№		№	

№		№		№		№	

TOSHKENT DAVLAT AGRAR UNIVERSITETI

BUXGALTERIYA HISOBI, TAHLIL VA AUDIT KAFEDRASI

Gr.№ _____

F.I.O. _____

BUXGALTERIYA HISOBI NAZARIYASI
fanidan
3-MUSTAQIL ISHI

Mualliflar:

«Buxgalteriya hisobi, tahlil va audit»
kafedrası professori, i.f.d

R.D.Dusmurotov,

«Buxgalteriya hisobi, tahlil va audit»
kafedrası dotsenti, i.f.f.d.

A.S. Boltayev

Mustaqil ish topshiriqlari berildi: _____ «__» _____ 202__ y.

Mustaqil ish topshiriqlarini oldim: _____ «__» _____ 202__ y.

Toshkent – 2021

BUXGALTERIYA HISOBI NAZARIYASI FANIDAN

3-MUSTAQIL ISH

BAHOLASH MEZONI

№	Topshiriqlar	Baho³
1	Nazariy savollarga javobi	
2	Amaliy topshriqlarni bajarilishi	
2.1	Xo‘jalik operatsiyalarini hujjatlashtirish	
2.2	Aktivlar va majburiyatlarni inventarizatsiya qilish	
2.3	Buxgalteriya hisobida aktivlarni baholash	
	O‘rtacha baho	

---

³ Mustaqil ish 5 ballik tizim bo‘yicha (5«a’lo», 4«yaxshi», 3 «qoniqarli», 2«qoniqarsiz») baholanadi. Har bir bo‘lim va so‘ngra umumiy o‘rtacha baho oddiy arifmetik usul bo‘yicha aniqlanadi.

II. AMALIY TOPSHRIQLAR

2.1. Xo‘jalik operatsiyalarini hujjatlashtirish

1. «FAYZ» xususiy korxonasining 15.09.20__ ga kassadagi qoldiq – 1000 so‘mni tashkil qiladi.

15.09.20__ da «FAYZ» xususiy korxonasida quyidagi kassa operatsiyalari amalga oshirildi:

- tijorat bankidagi hisob-kitob scho‘tidan pul chekiga asosan xizmat safari uchun naqd pul olindi – 2000000 so‘m;

- xususiy korxonada muhandisi R.Rahimovga xizmat safari uchun hisobi beriladigan naqd pul mablag‘lari berildi – 2000000 so‘m;

- xususiy korxonada ishchi, xizmatchilariga avgust oyi uchun ish haqi tarqatish maqsadida pul chekiga asosan hisob-kitob scho‘tidan naqd pul mablag‘lari olindi – 35 000 000 so‘m;

- №8-vedomostga asosan kassadan xodimlarga ish haqi tarqatildi – 35 000 000 so‘m;

- moddiy javobgar shaxs tomonidan kamomad summasi kassaga naqd pul ko‘rinishida to‘landi – 100000 so‘m;

- kassa limitidan ortiqcha pul mablag‘lari hisob-kitob scho‘tiga topshirildi – 100000 so‘m.

Talab qilinadi:

1. Yuqoridagi xo‘jalik operatsiyalari bo‘yicha kassa kirim va chiqim orderlarini to‘lg‘azing.

2. Tuzilgan kassa kirim va chiqim orderlariga asoslanib kassir hisobotini tuzing.

3. Naqd pul mablag‘lari bilan bog‘liq xo‘jalik operatsiyalariga buxgalteriya provodkasini bering.

2. «YULDUZ» xususiy korxonasi 20... yil 20 yanvarda Samarqand shahri tadbirkorlik sub‘ektlarini davlat ro‘yxatidan o‘tkazish inspeksiyasida ro‘yxatdan o‘tgan bo‘lib, uning rikkvizitlari quyidagicha:

Adresi: Samarqand shahri Chorsu ko‘chasi 10 uy;

INN (STIR) raqami: 326 506 980; OKONX 81 108;

Banki: Agrobank ATB Samarqand shahar filiali;

Hisob raqami: 2020 8000 6520 6822 2001;

MFO: 01520;

Tel: 8378 248-50-80.

Asosiy faoliyati: Tirikotaj mahsulotlari ishlab chiqarish

Xususiy korxonada xo‘jalik faoliyatida foydalanish maqsadida 20... yil 2 yanvarda «TOSHKENT TEXTEL» xususiy korxonasi bilan 50 000 000 so‘mlik gazlama materiallarini xarid qilish bo‘yicha №5-sonli shartnoma tuzdi. Shartnomaning amal qilish muddati 31 dekabr 20... yil.

Xususiy korxonada 20... yil 15 yanvarda hisob-kitob scho‘tidan «TOSHKENT TEXTEL» xususiy korxonasiga shartnoma qiymatining 15 foizi miqdorida avans o‘tkazib berdi. Shartnoma qiymatining qolgan qismini esa gazlama materiallari olib kelingandan so‘ng 2 fevral kuni to‘lab berildi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Ўзбекистон Республикасининг “Бухгалтерия ҳисоби тўғрисида”ги Қонуни (Янги таҳрири) - Тошкент, Ўзбекистон 2016 й. <https://lex.uz/acts/2931253>
2. Ўзбекистон Республикаси Бухгалтерия Ҳисобининг Миллий Стандартлари ЎЗБАМА нашриёт-ахборот Маркази. –Т.: 2007 й. <https://lex.uz/nsbu>
3. Ўзбекистон Республикасининг қонуни «Электрон рақамли имзо тўғрисида». <https://lex.uz/docs/64467>
4. Ўзбекистон Республикасининг қонуни «Электрон ҳужжат айланиши тўғрисида». <https://lex.uz/docs/165079>
5. Бухгалтерия ҳисобида ҳужжатлар ва ҳужжатлар айланиши тўғрисида Низом. <https://lex.uz/acts/847450>
6. Маҳсулот(иш, хизмат)ларни ишлаб чиқариш ва реализация харажатларининг таркиби ҳамда молиявий натижаларини шакллантириш тартиби тўғрисида Низом. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 5 февралдаги 54-сон қарори. <https://lex.uz/docs/264422>
7. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича ҳаракатлар стратегияси тўғрисида”ги ПФ-4947-сонли Фармони. <https://lex.uz/docs/3107036>
8. Do‘smuratov R.D. Buxgalteriya hisobi nazariyasi. –Т.: «Fan va texnologiya», 2013. - 476 b.(darslik)
9. Dusmuratov R.D., Boltayev A.S. Buxgalteriya hisobi nazariyasi. –Т.: «IQTISOD-MOLIYA», 2020. - 250 b.(O‘quv qo‘llanma)
10. Дусмуратов Р.Д. Теория Бухгалтерского учета. ТошДАУ таҳририят-нашриёт бўлими, 2012. 340 б.
11. An Introduction to Accounting Theory, 1st edition. 2016, UWS, Australia. (darslik)
12. John Pugh. Accounting Theory. The University of Tasmaniya, 2010. (darslik)

13. Завалишина И. Янгича бухгалтерия ҳисоби. Тошкент, «Иқти-содиёт ва ҳуқуқ дунёси» 2004.
14. Международные стандарты финансовой отчетности, 2011: издание на русском языке. М.: Аскери –АССА, 2011. -998 с.
15. Соколов Я.В. Основы теории бухгалтерского учета. М. «Финансы и статистика» - 2000. -496 с.
16. Сотиволдиев А., Сотиволдиева Д., Шодибекова Д. Бухгалтернинг изоҳли луғати. Т.: «NORMA» – 2010. -278 б.
17. Каримов А., Исломов Ф., Авлоқулов А. Бухгалтерия ҳисоби. -Т.: «Шарк»НМАК, 2004 й.
18. “Молиявий ҳисоб-1” ўқув қўлланма Т.: ЎзБАМА 2008.
19. Фуломова Ф.Ф Бухгалтерия ҳисобини мустақил ўрганиш учун қўлланма. Т.: “NORMA” 2009.
20. Дусмуратов Р.Д. Ўзбекистон Республикаси «Бухгалтерия ҳисоби тўғрисида» Қонуни (янги таҳрири)га шарҳлар. ТошДАУ таҳририят-нашриёт бўлими, 2019. 60 б.
21. Уразов К.Б., Пўлатов М.Э. Бухгалтерия ҳисоби. –Т.: «Инновацион ривожланиш нашриёт-матбаа уйи», 2020. – 558 б.
22. Интернет сайтлари:
www.norma.uz. – “NORMA-HAMKOR” МЧЖ
www.lex.uz – O‘zbekiston Respublikasi Qonunchilik milliy ma’lumotlar bazasi

